

## STUDIA METODOLOGICZNE

**Maria JEZNACH, Olga LESZCZYŃSKA-LUBEREK**

### Rachunki narodowe — stan i kierunki rozwoju

---

Rachunki narodowe są dziedziną statystyki publicznej, której rola stale rośnie. Powiększa się wiedza, a tym samym zapotrzebowanie użytkowników na wyniki opracowań z zakresu rachunków narodowych.

#### *SYSTEM RACHUNKÓW NARODOWYCH — STAN OBECNY*

Rachunki narodowe obejmują coraz nowsze obszary, a badania prowadzone w ich ramach spełniają dwa podstawowe, komplementarne cele:

- 1) są narzędziem integrującym badania statystyki publicznej, poprzez zapewnienie spójności systemu informacji statystycznej z punktu widzenia pojęć, definicji, klasyfikacji oraz metod szacunków;
- 2) stanowią podstawę do prowadzenia dobrych jakościowo, a zatem wiarygodnych, bieżących analiz statystycznych, społeczno-gospodarczych oraz prognoz. Na analizach bieżących (w krótkiej perspektywie) opierają się bieżące procesy decyzyjne rządu; na prognozach — w powiązaniu z uwarunkowaniami zewnętrznymi (relacje z gospodarką innych krajów) — wieloletnia strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.

Możliwości i ograniczenia systemu rachunków narodowych stanowią rzeczywiste wyzwanie zarówno dla statystyków (przedstawicieli nauki i prakty-

ki), jak i użytkowników informacji statystycznej. Rolą edukacji statystycznej jest budowanie obiektywnego obrazu zalet i ograniczeń systemu. Wskazywanie alternatywnych możliwości badań i analiz w obszarach, w których system rachunków narodowych nawet z rozwiniętymi rachunkami satelitarnymi może okazać się niewystarczający, świadczy o znaczeniu tej edukacji.

Polski System Rachunków Narodowych odpowiada generalnie zaleceniom światowego Systemu Rachunków Narodowych 1993 (SNA'93) i Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych 1995 (ESA'95). Wypracowane w ramach tego systemu klasyfikacje, definicje, metody pozwalają na identyfikację i systematyzację typów jednostek działalności ekonomicznej, określenie ich zasobów oraz strumieni przepływów rzeczowych i finansowych. W efekcie możliwe jest dokonanie odpowiedniego grupowania i ujęcia w postaci określonych kategorii agregatowych. Mają one swoje miejsce w systemie rachunków narodowych. Co ważne, ESA'95 stanowi schemat koncepcyjny, który jest prawnie wiążący dla Unii Europejskiej (UE). Oznacza to, że zasady stosowane w szczególności w statystyce finansów publicznych (Government Finance Statistics — GFS) i w statystyce bankowej są zharmonizowane z zasadami ESA'95. Dane te, dzięki swojej wewnętrznej spójności zakresowej, pojęciowej, klasyfikacyjnej, mogą być do siebie odnoszone i rzetelnie oraz kompleksowo opisywane.

Na system rachunków narodowych składa się zbiór logicznie ze sobą powiązanych rachunków makroekonomicznych, bilansów oraz tablic. Opracowane są one z myślą o dostarczeniu odbiorcom w miarę systematycznego, a zarazem kompletnego, obrazu gospodarki narodowej w postaci określonych kategorii makroekonomicznych, w ujęciu brutto/netto. Są to m.in.: produkcja globalna, zużycie pośrednie, wartość dodana, produkt krajowy, dochód narodowy, nadwyżka operacyjna (dochód mieszany), dochód pierwotny, dochód do dyspozycji, spożycie, oszczędności, akumulacja. Kategorie te wyliczane są w sekwencji wzajemnie powiązanych rachunków ujmujących wielkości przepływów dochodów i wydatków uczestników życia gospodarczego, przepływów finansowych w gospodarce oraz wymianę produktów (wyrobów i usług) pomiędzy gospodarką kraju a zagranicą. Wszystkie te przepływy wyrażają działania gospodarcze (produkowanie, konsumowanie, inwestowanie itp.) podejmowane przez jednostki gospodarki, w systemie rachunków narodowych nazywane transakcjami. Transakcje te grupowane są następująco:

- transakcje dotyczące produktów (produkcja, wymiana, zużycie produktów),
- transakcje podziałowe, w których następuje podział wartości dodanej wytworzonej przez jednostki krajowe lub zagraniczne (do tej grupy zaliczane są również transakcje polegające na redystrybucji dochodu i majątku),
- transakcje finansowe związane ze zmianą aktywów i pasywów finansowych w sektorach instytucjonalnych.

Pojęcie „sektorów instytucjonalnych” ma kluczowe znaczenie dla systemu rachunków narodowych. W sektorach grupowani są uczestnicy życia gospodarczego — zgodnie z funkcjami i sposobem realizacji działalności.

W rachunkach narodowych podstawą jest „jednostka instytucjonalna”. Zgodnie z przyjętymi kryteriami (rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych, sposób uczestniczenia w podziale dochodów, funkcje spełniane w obsłudze obrotu gospodarczego i jego regulacji) zaliczana jest ona do określonego sektora instytucjonalnego. Kryteriami podziału na sektory są natomiast cele ekonomiczne, funkcje, jakie pełnią w procesie produkcyjnym oraz typy zachowań charakterystycznych dla różnych podmiotów gospodarczych.

Równorzędne znaczenie mają badania prowadzone w układzie rodzajów działalności według PKD (w okresach rocznych i kwartalnych), a także roczne rachunki regionalne produktu krajowego brutto, roczne tablice podaży i wykorzystania. Co pięć lat opracowywane są tablice przepływów międzygałęziowych.

Integralną częścią rachunków narodowych są rachunki finansowe, roczne i kwortalne. W tym zakresie zmieniła się odpowiedzialność instytucjonalna za prowadzone badania. Począwszy od danych za 2010 r. roczne rachunki finansowe, zestawiane przez GUS, będą prowadzone przez NBP we współpracy z GUS. Natomiast GUS nadal będzie opracowywał kwortalne i roczne rachunki finansowe sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Do zadań Urzędu należy także opracowywanie informacji o długu i deficycie sektora instytucji rządowych i samorządowych, kwartalnym długu publicznym, nakładach inwestycyjnych w gospodarce narodowej, rzeczowym majątku trwałym i amortyzacji. GUS prowadzi też prace w zakresie międzynarodowych porównań produktu krajowego brutto i siły nabywczej walut.

Za badanie kwartalnego długu publicznego, zestawianego według metodologii GFS na potrzeby MF, odpowiada Ministerstwo Finansów (MF). Zadaniem GUS jest dostarczanie danych do statystyki GFS.

Opracowania wykonywane przez GUS z zakresu rachunków narodowych i finansów publicznych, zwłaszcza w odniesieniu do sektora instytucji rządowych i samorządowych (w tym notyfikacji długu i deficytu) oraz sektora zagranica, muszą być spójne ze statystyką opracowywaną przez MF oraz NBP. Ponadto prowadzenie wspólnych prac metodologicznych przez urzędy statystyczne, ministerstwa finansów oraz banki centralne jest wymienione jako jedno z wymagań zawartych w Kodeksie Najlepszych Praktyk, w kontekście procedury nadmiernego deficytu. GUS od lat współpracuje z MF i NBP. Współpraca ta ma charakter sformalizowany, na wniosek prezesa GUS powołano Zespół ds. Statystyki Sektora Instytucji Rządowych i Samorządowych (udział w pracach biorą specjaliści GUS, MF, NBP i innych jednostek administracji rządowej oraz instytucji naukowych).

Podstawowym dokumentem UE w dziedzinie rachunków narodowych jest Rozporządzenie Rady nr 2223/96. Określa ono:

- szczegółową metodologię systemu rachunków narodowych — Aneks A *Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA'95)*,
- szczegółowy zakres i harmonogram opracowań — Aneks B — w postaci zestawu tablic, tzw. *Program Transmisji ESA'95*.

Do Rozporządzenia Rady nr 2223/96 w kilku ostatnich latach wydano rozporządzenia uzupełniające, które dodatkowo precyzują bądź weryfikują metody stosowane w rachunkach narodowych.

## *KIERUNKI ROZWOJU W DZIEDZINIE RACHUNKÓW NARODOWYCH*

Podstawą rachunków narodowych jest spójność informacji (wszystkie sekwencje rachunków narodowych muszą być ze sobą logicznie powiązane w czasie i przestrzeni). Dążenie do spójności rachunków z innymi dziedzinami statystyki jest gwarancją prowadzenia dobrych jakościowo badań. Zapewni to śledzenie, wdrażanie i stosowanie w badaniach:

- 1) nowych standardów i metodologii, w tym prac analitycznych na rzecz rozwoju metodologii;
- 2) udoskonalanego „zaplecza” informacyjnego na potrzeby analiz społeczno-gospodarczych;
- 3) nowych zjawisk, tak by z odpowiednim wyprzedzeniem inicjować badania lub modyfikować już prowadzone.

W rozwoju badań rachunków narodowych istotne są prace rozpoczęte już w 2009 r., są to.:

### 1. Prace wdrożeniowe nowej PKD 2007 (NACE Rev.2) i nowego PKWiU do badań z rachunków narodowych.

Zgodnie z Rozporządzeniem (WE) nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 20 grudnia 2006 r., w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev. 2, klasyfikacja ta będzie obowiązywać w rachunkach narodowych od 2011 r. Zakres opracowywanych danych warunkowany będzie Programem Transmisji ESA'95 oraz rozporządzeniem dotyczącym wdrożenia klasyfikacji do rachunków narodowych. Wymagane będzie dokonanie przeliczeń wstecz zarówno dla danych rocznych, jak i kwartalnych do 1995 r.

Wyjątek stanowić będą tablice krzyżowe dotyczące środków trwałych, dla których granicą ma być rok 2000, dla tablic podaży i wykorzystania — 2008 r., a dla przepływów międzygałęziowych — 2010 r.

Zgodnie z wymaganiami Eurostatu, GUS zobowiązany będzie opracowywać i przekazywać do Komisji Europejskiej do roku 2010 kwartalne i roczne dane z zakresu rachunków narodowych według NACE Rev. 1. We wrześniu 2011 r. przekazemy po raz pierwszy dane w układzie NACE Rev. 2. Transmisja powinna obejmować dane kwartalne za pierwszy i drugi kwartał 2011 r., dane roczne za rok 2010 oraz szeregi danych kwartalnych i rocznych do 2000 r. W 2012 r. przewidywana jest transmisja dla lat 1995—1999.

### 2. Prace przygotowawcze prowadzone tak, by w 2014 r. wdrożyć, będący w końcowej fazie rewizji, Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (ESA), na bazie zrewidowanego światowego Systemu Rachunków Narodowych (SNA 2008).

System Rachunków Narodowych 2008 (SNA 2008) jest zaktualizowaną wersją SNA 1993. Wydanie z roku 2008 to piąta edycja SNA (młodsza o ponad 50 lat od pierwszej wersji), stanowiąca odpowiedź na sformułowaną w 2003 r. przez Komisję Statystyczną Narodów Zjednoczonych (UNSC) zapowiedź aktualizacji systemu rachunków narodowych. Chodziło o to, aby stały się one bardziej spójne ze zmieniającym się otoczeniem ekonomicznym, postępowaniem w pracach metodologicznych oraz potrzebami użytkowników. Międzysekretariatowej Grupie Roboczej ds. Rachunków Narodowych (ISWGNA), odpowiedzialnej za przygotowanie obowiązującej SNA'93, powierzono nadzorowanie procesu rewizji. W skład ISWGNA wchodzi przedstawiciele pięciu instytucji: ONZ, MFW, Banku Światowego, OECD i Komisji Europejskiej. Głównym partnerem ISWGNA w przygotowywaniu rewizji była Doradcza Grupa Ekspertów (AEG), w skład której weszli eksperci z ponad dwudziestu krajów świata.

Prace nad rewizją SNA'93 obejmowały nie tylko rachunki narodowe, ale wiele zagadnień pokrewnych. Ostatecznie system został przyjęty przez Komisję Statystyczną Narodów Zjednoczonych we wrześniu 2009 r.

Sformułowane zmiany można podzielić na pięć grup tematycznych:

- aktywa,
- sektor finansowy,
- globalizacja i zagadnienia z nią związane,
- sektor instytucji rządowych i samorządowych oraz sektor publiczny,
- sektor nieformalny (*informal sector*).

Więcej miejsca poświęcono ujęciu w rachunkach narodowych kategorii „wartości niematerialne i prawne produkowane”. Kategoria obecnie nazwana została „produkty własności intelektualnej”.

Ujęcie baz danych oraz oryginałów i kopii zostało zmodyfikowane, wprowadzono zasadę kapitalizacji wydatków na prace badawczo-rozwojowe, a także nakładów na sprzęt militarny.

Zalecenia dotyczące sektora finansowego zostały zmodyfikowane tak, by lepiej odzwierciedlić rozwój tej aktywności ekonomicznej na całym świecie. W szczególności SNA 2008 pozwala na uzyskanie pełniejszego obrazu usług finansowych.

Zmodyfikowano metodologię szacowania wartości produkcji dla działalności ubezpieczeniowej (innej niż na życie), tak by możliwe było lepsze odzwierciedlenie w systemie rachunków wypłat odszkodowań, będących konsekwencją np. katastrof naturalnych.

Opracowano szczegółowe zalecenia dotyczące ujęcia pożyczek, które nie są spłacane, a także poszerzono zapisy dotyczące metodologii szacowania wartości usług pośrednictwa finansowego, mierzonych pośrednio (FISIM).

Najistotniejsza zmiana dotyczy systemów emerytalnych. Zweryfikowane SNA identyfikuje zobowiązania systemów emerytalnych, sponsorowanych przez pracodawców bez względu na to, czy istnieją fundusze niezbędne na ich pokry-

cie. W przypadku systemów emerytalnych sponsorowanych przez jednostki sektora instytucji rządowych i samorządowych, krajom pozostawiono swobodę zastosowania tej zasady w sekwencji rachunków. Jednakże pełen zakres informacji niezbędnych dla kompleksowej analizy systemów emerytalnych pokazany będzie w tablicy dotyczącej zobowiązań i przepływów wszystkich publicznych i prywatnych systemów emerytalnych, w tym także funduszy ubezpieczeń społecznych.

Należy zwrócić uwagę na wprowadzoną w SNA 2008 koncepcję tablic uzupełniających. Jest to koncepcja stworzona przez analogię do rachunków satelitarnych. Jej celem jest poznanie zagadnień, które mają szczególną wartość analityczną, ale nie jest możliwe opracowanie ich ze starannością pozwalającą na włączenie do zasadniczego systemu.

Ujęcie w systemie rachunków narodowych transakcji charakterystycznych dla globalizacji (np. przekazy zarobków z zagranicy) zostało ściślej objaśnione. Zmodyfikowano zasady rejestracji tzw. obrotu uszlachetniającego (przekazywanie towarów w celu przetworzenia zarówno w obrębie kraju, jak i za granicę, a następnie jego zwrot do właściciela). Zmiany te spowodują, iż system rachunków narodowych odzwierciedlać będzie nie fizyczne przekazywanie towarów, a rzeczywistą zmianę własności.

Ponadto SNA 2008 zawiera wskazówki, kiedy jednostki specjalnego przeznaczenia (nieposiadające pracowników ani aktywów niefinansowych oraz nieangażujące się w produkcję, a wykazujące jedynie aktywa lub pasywa finansowe) tworzone przez przedsiębiorstwa lub rządy powinny być uznawane za jednostki instytucjonalne. Wyjaśnia się, jak powinny być one klasyfikowane i jak należy rejestrować transakcje, których są stroną.

Ze względu na rozwój standardów rachunkowości uszczegółowiono opis zakresu podmiotowego dla podmiotów zaliczanych do sektora instytucji rządowych i samorządowych, jak również sektora publicznego. Doprecyzowano zapisy dotyczące zasad rejestracji superdywidend oraz zastrzyków kapitałowych, transakcji związanych z realizacją przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego i różnego rodzaju gwarancji.

Nowy rozdział poświęcono gospodarce nierejestrowanej. Odpowiada się w nim na pytanie, jak zmierzyć wartość działalności prowadzonej nieformalnie przez gospodarstwa domowe (*informal sector*) oraz działalności, która wymyka się z obserwacji statystycznej (*non-observed economy*).

Większość z wymienionych zmian SNA wpłynie na zapisy nowego ESA. Prace nad tym systemem trwają. Większość kwestii merytorycznych już rozstrzygnięto. Komisja Europejska wyasygnowała środki budżetowe na dofinansowanie prac zmierzających do oceny wpływu najważniejszych zmian metodologicznych na kluczowe zmienne w zakresie rachunków narodowych.

Zrewidowany system na wiele lat ustanowi standardy rachunków narodowych oraz określi sposoby obliczania kluczowych wskaźników w UE. Dlatego, z punktu widzenia prowadzonych badań, rewizję należy postrzegać jako szansę

stworzenia bardziej spójnego systemu. Będzie on szerzej traktował zagadnienia, których znaczenie będzie rosło (sektor instytucji rządowych i samorządowych, sektor instytucji niekomercyjnych, rachunki na poziomie UE, sektor zagranica, tzw. szybkie szacunki PKB, rachunki regionalne, rachunki satelitarne). Ponadto, w kontekście zmian występujących w gospodarce globalnej, będą prowadzone prace metodologiczne i analiza ich potencjalnych implikacji na rachunki narodowe (sposoby rejestracji, inicjowanie badań lub modyfikacja już prowadzonych).

Na forum europejskim rozpoczęto także prace nad weryfikacją Programu Transmisji ESA. Przyjęto założenie, że powinien on stanowić zbiór wszystkich tablic przekazywanych dotychczas Komisji Europejskiej na podstawie różnych aktów prawnych. Rozstrzygnięcia dotyczące nowego programu transmisji danych będą kluczowe w zakresie i harmonogramie opracowań z rachunków narodowych. Już dziś wiemy, że planuje się skrócenie terminów transmisji niektórych zmiennych (np. rachunki kwartalne, niefinansowe rachunki według sektorów instytucjonalnych, rachunki regionalne) oraz poszerzenie dotychczasowych obowiązków (np. wprowadzenie cen stałych i wyrównań sezonowych do kwartalnych rachunków niefinansowych według sektorów instytucjonalnych, prezentacja wybranych pozycji rachunków regionalnych według klasyfikacji wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych według funkcji (COFOG), wprowadzenie tablic dla sektora publicznego, czyli instytucji rządowych i samorządowych oraz przedsiębiorstwa publiczne).

GUS uczestniczy w pracach grup roboczych i komitetów Eurostatu i OECD, zajmujących się rewizją podręczników SNA i EEA.

Współudział Urzędu w pracach nad rewizją ESA'95 to przedsięwzięcie wymagające bardzo dużego zaangażowania oraz zapewnienia odpowiednich zasobów do jego realizacji.

Prace nad tekstem regulacji wprowadzającej zrewidowane ESA zaplanowano do czerwca 2010 r., kiedy ma nastąpić przyjęcie propozycji przez Komisję Europejską. Przewiduje się, że regulacja zostanie przyjęta rok później przez Parlament Europejski. Nowa metodologia wraz z programem transmisji zostaną wprowadzone do praktyki statystycznej w 2014 r. Oznacza to, że podczas polskiego przewodnictwa w Radzie UE (II półrocze 2011 r.) rozporządzenie będzie dyskutowane w Grupie Roboczej ds. Statystyki. Przed ekspertami GUS rysuje się więc kolejne wyzwanie.

Przygotowanie do implementacji nowego ESA będzie jednym spośród podstawowych wyznaczników kierunków prac metodologicznych prowadzonych w najbliższych latach w GUS.

### 3. Prace będące konsekwencją wdrożenia od 2011 r. budżetu zadaniowego do finansów publicznych.

Nowa forma budżetu to inna procedura budżetowa — planowanie (inny układ planu finansowego zarówno na poziomie budżetu państwa, jak i na poziomie planów finansowych poszczególnych jednostek); nowy — zorientowany na cele

— system zarządzania jednostkami sektora finansów publicznych; nowy system informatyczny (wspierający zarządzanie jednostkami sektora finansów publicznych i pozwalający na monitorowanie realizacji zadań wykonywanych przez te jednostki).

Budżet zadaniowy zakłada pełne wdrożenie rachunkowości w ujęciu memoriałowym (obok stosowanego ujęcia kasowego) oraz rachunku kosztów. W ramach budżetu zadaniowego wydatki publiczne będą klasyfikowane według funkcji, zadań i podzadań (w ramach podzadań działania). Nowa klasyfikacja będzie powiązana z obowiązującą obecnie w rachunkach narodowych ESA'95 i GFS klasyfikacją wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych według funkcji. Funkcje budżetowe utożsamiane są z wydatkami z danego obszaru działalności państwa (obrona narodowa, bezpieczeństwo i porządek publiczny, gospodarka). Zadania — to grupowanie wydatków zgodnie z celami wynikającymi z funkcji państwa. Podzadanie — ten poziom klasyfikacji ma mieć typowy charakter operatywny. Ma on pokazywać przedsięwzięcia podejmowane dla osiągnięcia celów zadaniowych. Podzadania będą określane poprzez opisy działań.

Przejęcie z budżetu tradycyjnego, w układzie dział—rozdział—paragraf, na zadaniowy może spowodować zmianę w sprawozdawczości budżetowej i generalnie statystyce finansów publicznych. Na nowo opracowane będą klucze przejścia na kody ESA, GFS, PKD i COFOG. Wszystkie konieczne w tym zakresie zmiany będą rozpatrywane w ramach prac Zespołu ds. Statystyki Sektora Instytucji Rządowych i Samorządowych, powołanego na wniosek prezesa GUS w 2004 r.

W perspektywie wieloletniej GUS będzie angażował się również w prace polegające na:

- śledzeniu rozwoju badawczej inicjatywy Komisji Europejskiej *Beyond GDP*,
- aktywnym wspieraniu prac metodologicznych i badań prowadzonych w zakresie rachunków satelitarnych,
- inicjowaniu badań w zakresie gospodarki nierejestrowanej, z jednoczesnym aktywnym wsparciem wiedzą merytoryczną badań, w poszczególnych segmentach gospodarki.

Ponadto podjęte w 2009 r. prace dotyczące budowy dziedzinowych baz danych (DBD) w statystyce publicznej, z uwzględnieniem w nich informacji ze źródeł pozastatystycznych, mogą mieć przełomowe znaczenie w prowadzeniu badań wtórnych (w szczególności badań z dziedziny rachunków narodowych). Równolegle z tworzeniem DBD podjęte zostaną prace nad wykorzystaniem zgromadzonych, na bieżąco aktualizowanych i uzupełnianych, informacji do opracowań z rachunków narodowych, w szczególności do tzw. szybkich szacunków PKB.

Istotne miejsce w systemie informacji będzie miała DBD z rachunków narodowych w okresach kwartalnych i rocznych, z długim szeregiem czasowym (począwszy od danych za 1995 r.).

Ważnym przedsięwzięciem dla poprawy jakości i zmniejszenia pracochłonności opracowań z zakresu rachunków narodowych jest stworzenie narzędzi informatycznych dedykowanych dla tego typu prac. Zinformatyzowanie przetwarzania danych na wszystkich etapach zestawiania rachunków narodowych zapewni systematyczne dokumentowanie dokonywanych rewizji, korekt i uaktualnień. Tym samym możliwe będzie równoległe dokumentowanie kontroli jakości danych, przeprowadzanie szczegółowej analizy ryzyka, monitorowanie realizacji badań i pełna przejrzystość stosowanych metod i procedur.

Szczególnie istotne dla przyszłości rachunków narodowych będzie rozszerzenie prac analitycznych. Ukierunkowane one będą z jednej strony na rozwój metodologii, w tym poprawę kompletności i jakości, z drugiej — na wzbogacenie działalności publikacyjnej. Chodzi o to, aby w jak największym stopniu wypełniać oczekiwania informacyjne różnych grup użytkowników, a także prowadzić działalność popularyzacyjną i edukacyjną, ułatwiając właściwe wykorzystanie wyników badań.

Rachunki narodowe są w sferze zainteresowania szczególnego kręgu użytkowników: rządu i organów administracji centralnej i samorządowej, ośrodków naukowo-badawczych, instytucji UE i mediów. Ważnym priorytetem jest zatem dążenie do utworzenia takiego systemu informacji, który będzie pełnił rolę efektywnego „zaplecza” wiedzy merytorycznej z zakresu rachunków narodowych, wiedzy o rozwoju zjawisk społeczno-gospodarczych, a także o kierunkach prac w Eurostatie, OECD, EBC (European Central Bank) i innych instytucjach międzynarodowych.

W dalszym ciągu podejmowane będą działania polegające na inicjowaniu badań lub modyfikacji już prowadzonych, tak by jak najlepiej oddawały obraz stanu gospodarki i zachodzących w niej nowych zjawisk. Przykładem takich działań są:

- 1) analizy przedsięwzięć realizowanych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Do właściwego ujęcia tych zupełnie nowych w Polsce transakcji w rachunkach narodowych niezbędna jest analiza prawa europejskiego i wytycznych UE, monitorowanie polskiej legislacji i bieżąca analiza konkretnych umów;
- 2) działania mające na celu identyfikację zjawisk i skutków zawirowań na rynkach finansowych, tak by móc je w sposób poprawny metodologicznie i we właściwym czasie ująć w statystyce sektora instytucji rządowych i samorządowych;
- 3) prace analityczne podejmowane wspólnie z wyspecjalizowanymi komórkami regionalnych urzędów statystycznych przy nowych przedsięwzięciach, jak np. włączenie do rachunków narodowych działalności nielegalnej, czy zjawiskach już ujmowanych, ale z całkowicie nowym podejściem w rachunkach narodowych, jak np. wydatki na badania i rozwój.

Nowe zadania, ze względu na interdyscyplinarny charakter, wymagać będą intensywnej współpracy z innymi resortami w zakresie metodologii i organizacji

badań, Urzędu w roli koordynatora lub członków międzyresortowych komitetów, grup roboczych i grup zadaniowych.

Prace dostosowawcze i integracja statystyki polskiej ze statystyką europejską pozostaną stałymi elementami prac GUS. Aktywne uczestnictwo w pracach różnych gremiów, związanych ze statystyką europejską, zapewnią wpływ na kształtowanie przygotowywanych zasad i rozwiązań ESS. Uczestnictwo w projektach w ramach umów o dotacje z Komisją Europejską pozostanie jedną z form realizacji prac o charakterze merytorycznym oraz przygotowujących do wdrożenia zmian w systemie rachunków narodowych i dziedzinach pokrewnych.

---

**mgr Maria Jeznach, mgr Olga Leszczyńska-Luberek — GUS**

## SUMMARY

*The paper presents Polish system of national accounts, its role in official statistics and finally purposes, possibilities and shortcomings of the national accounts system. Current situation and the most important future developments in the area of national accounts have been described. The development is defined by implementation and using new standards and methodology, permanent development of the information system for the socio-economic analysis, as well as following development of new research initiatives and activities both in Poland and on the international forum.*

## РЕЗЮМЕ

*В статье представлена польская система национальных счетов, ее роль в официальной статистике, а также цели, возможности и ограничения этой системы.*

*В статье характеризуется состояние и направления развития обследований национальных счетов в ближайшие годы. К ним принадлежат: освоение статистическими практиками новых стандартов и методологии; развитие информационной базы для социально-экономического анализа; наблюдение за новыми исследовательскими инициативами и явлениями в стране и на международном форуме.*